

Viikinmäki-Pihlajisto Kotikaupunkipolku

Tietolaatikko: Vantaanjoki

Uudenmaan pisin joki saa alkunsa Hausjärveltä ja laskee Itämereen 99 km:n päässä Helsingin Vanhassakaupungissa. Sen valuma-alueella asuu yli miljoona henkeä. Vantaa-nimen antoivat kenties muinaiset hämäläiset eränkävijät etelänretkillään käyttämälleen reitille. Viikinkiajan ja ristiretkien jälkeen ruotsinkielinen asutus vakiintui rannikon savimaille. Hälsinglandista tulleet uudisasukkaat nimesivät joen Helsingeäksi ja sen kosken Helsingforsiksi. Vuosisatojen mittaan vesistöä ovat hallinneet vuorollaan Ruotsin kruunu, Padisen luostari, katolinen kirkko ja Helsingin kuninkaankartano – viime aikoina alueen kunnat.

Vuonna 1889 Tapaninkylän kartanon omistaja Emil von Schantz hankki joelle höyrysluupin nimeltään Liana. Se hoiti aikataulunmukaista matkustajaliikennettä Vanhastakaupungista Haltialaan. Seuraavalla vuosikymmenellä Vantaanjoki perattiin koko pituudeltaan tukinuiton mahdollistamiseksi kasvavan Helsingin tarpeisiin. Parhaimmillaan 1934 joessa uitettiin 68 000 tukkia. Uitto jatkui aina 1950-luvun lopulle saakka. Jokea käytettiin yhä enenevästi ruukkien, sahojen ja myllyjen energianlähteenä sekä juomaveden ja jään ottoon. Koko yläjuoksua käytettiin samalla myös viemärinä. Lopulta likaantumisen alkoi olla niin ilmeistä, että Keski-Uudenmaan kunnat rakensivat yhdessä meriviemärin vuonna 1979.

Jokivarsi on runsaslajinen ekologinen käytävä peltovaltaisessa ympäristössä. Vantaanjoen vesistöalueella onkin useita suojelualueita ja -kohteita. Vaelluskalat ovat palanneet jokeen sen jälkeen, kun useita padottuja koskia palautettiin ennalleen vuosina 1997–98. Tällä vuosituhanella on ehdoteltu kansallisen kaupunkipuiston ulottamista ulkomereltä Vantaanjoen kautta Haltialaan. Vuonna 2012 valtio muodosti Vantaanjoen pääuomaan Natura 2000 -alueen vuollejokisimpukan Euroopan suurimman kahden miljoonan yksilön esiintymän suojelemiseksi. Myös luontodirektiivin suojaama leikkisä saukko viihtyy Vantaanjoessa.

Lisätietoja:

[www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vantaanjoki\(27522\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vantaanjoki(27522))

www.vhvsy.fi (Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys)

www.halsingland.se

www.steamship.fi/?cat=19 (höyrysluuppi)

www.kaupunginosat.net/oulunkyla/historia/eiran_jaa_s.htm (Jäännostoa Vantaanjoesta)

www.hel.fi/wps/portal/Ymparistokeskus/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Ymk/fi/Ymp_rist_n+tila/Luonto/Kuukauden+laji+huhtikuu+2009 (Vuollejokisimpukka)

Teksti Pauli Saloranta